

“Hoogspanning”

in “les Tres Coves”

(Spanje)

Eén van de boeken over technisch duiken van Robert Palmer begint met de uitspraak dat een duiker t.o.v. zijn familie en alle duikers de verplichting heeft om veilig terug te keren. Voldoen aan deze verplichting kan slechts door het leren van de eigen fouten en van die van anderen. Dit verhaal gaat over mijn fouten, in de hoop dat anderen er uit leren en ze zelf niet begaan.

Een artikel van Patrick VAN HOESERLANDE

HET VOORVAL

Zoals ieder jaar ging ik samen met een aantal vrienden duiken aan de Costa Brava. In tegenstelling tot

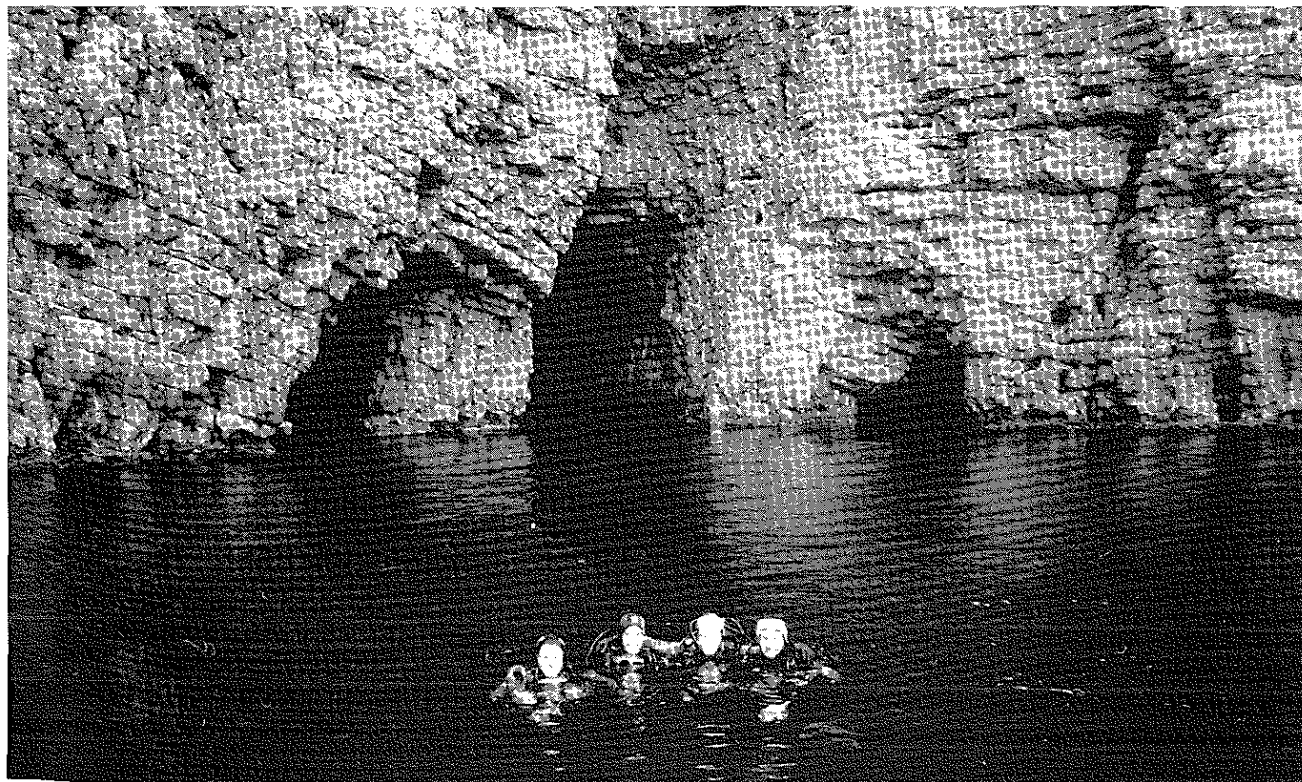
vorige jaren was ons groepje uitgedund tot vier.

Maar niet getreurd, dit gaf ons de vrijheid de duikplaatsen te kiezen.

Een aantal duikjes van de kant om de prijs te drukken en een aantal bootduikjes om onze kwalificaties te halen.

We genoten van de Spaanse zon, het lekker eten, het onderwaterleven en -omgeving.

Voor diegene, die de kust tussen la Escala en l'Estartit niet kennen: deze kuststrook is bezaaid met onderwatergrotjes en -tunnels, die iets extra bieden als de lokale flora en fauna het laten afweten.

De voorlaatste namiddag, na een mooi wrakduikje op de "Reggio", ankeren we in een baaitje genaamd "Cala de les Tres Coves".

Onze vertrouwde schipper vertelt ons dat er twee tunnels zijn: een kleine en een grote. De kleine is volgens hem te smal om er gemakkelijk door te gaan, wat hij dan ook afraadt. De grote is echter breed genoeg om er gemakkelijk door te duiken. Voor de rest heeft hij geen specifieke informatie en hij wenst ons een goede duik.

Duikploeg A, bestaande uit een 3*D en een 2*D, plonst als eerste in het water. Ploeg B, een 2*D en ikzelf als 4*D, wordt versterkt door een 3*D van LIFRAS.

Deze aanpassing van de ploeg dwingt mij tot een kleine briefing. Het feit dat de derde man hier is als voorbereiding op zijn volgend brevet geeft mij vertrouwen in zijn kunnen. Na een laatste check kiezen ook wij het koele sop.

Na nog een souvenirfotootje van de twee ploegen vertrekt ploeg A. Wij volgen kort daarop.

Als duikleider zak ik naar de bodem op 20 meter; ondertussen sla ik de 2*D en mijn hekkensluisgade. Beide duikers gedragen zich goed. Ik overtuig mezelf dat het een goede duik zal worden en focus mij op het vinden van de eerste tunnel.

Na 5 minuten vind ik een klein gat, de kleine tunnel! Toch even kijken wat er te zien valt. Terwijl de andere twee wachten, zwem ik eventjes binnen en belicht het inwendige. Behalve de grootte van de grot valt mij onmiddellijk de aanwezigheid van een koord op. Het type en de wijze van bevestiging van het koord duiden op grotduikers.

Nadat ik de grot een drietal meter

verder inzwem, zie ik het licht aan de andere kant op 20 meter afstand.

Gezien de grootte van de tunnel, de aanwezigheid van het koord en het zicht op de andere kant nodig ik de twee anderen uit om er door te zwemmen.

Tijdens mijn passage valt mij op dat het water ietsje troebel is. Uit ervaring weet ik dat het water in een grot meestal glashelder is en dus concludeer ik dat ploeg A hier ook door gedoken heeft. Goed, ze zitten voor ons.

Uit de tunnel gekomen, palmen we verder. Vijf minuten, 6, 7, ... gisteren heb ik de voorkant van El Dofi (een bekende tunnel van de "Medes Eilanden" in l'Estartit) gemist.

Op het moment dat ik begin te twifelen of ik de grote tunnel wel zal vinden en dus mijn twee ploegleden moet teleurstellen, zie ik een groot gat uit de donkerte opdemen. Dat is de grot!

Inderdaad, het gat voldoet aan de beschrijving: GROOT. Ik ga terug als eerste en enige een klein beetje dieper in de grot. Na een kleine observatie stel ik vast dat ze naar boven loopt en versmalt. Er is terug een verankerd en stevig koord (dat is goed; men heeft de kleine grot aangeduid en nu ook de grote) en het water is een beetje troebel (Ploeg A!).

Met een cirkelvormige beweging nodig ik de rest van de ploeg uit om mee binnen te gaan. Beiden gaan gretig op de uitnodiging in. Dit wordt weer een toffe ervaring!

We vorderen traag. Als duikleider let ik op mijn drijfvermogen om zo weinig mogelijk stof te maken, ten einde het zicht voor de anderen niet te veel te verstoren. De bodem is immers bedekt met dikke laag

fijn zand dat bij de minste palmbeving het zicht vertroebelt.

Dat de rest van de ploeg dit niet doet, vind ik geen probleem, want ploeg A is toch voor ons en wij zijn voorlopig de enige duikers. Uit veiligheid let ik op het verloop van de bodem, het plafond en de rechterkant. Met mijn linkerhand schuif ik over het koord.

Na een dertigtal meter (voor zover ik het goed kan inschatten) zie ik nog steeds geen lichtschijnsel voor me en de doorgang begint toch wel nauw te worden. Ik begin te twifelen of de anderen (vnl. de 2*D!) zich nog wel op hun gemak voelen. Een OK-teken met mijn lamp wordt onmiddellijk en dus zonder twijfel met twee cirkels beantwoord. OK, we gaan verder.

Tien meter verder. Het wordt nu toch wel erg klein! Mentaal beslis ik de operatie af te blazen en de eer aan ploeg A te laten. Quasi gelijktijdig tikt de 2*D mij aan en doet teken dat hij zich niet op zijn gemak voelt. Terug naar de boot! Het zicht zal wel niet te best zijn, maar als ik de draad volg, krijg ik wel iedereen gemakkelijk buiten. Situatie: normaal.

Op het moment dat ik mij omdraai, zie en voel ik de spanning uit het koord verdwijnen. Sh..., het koord is los of stuk. Mijn referenties zijn weg. Niet alleen is het los koord verdwenen maar ook het zicht is tot nul herleid en ik zit aan de voor mij onverkende linkerkant van de tunnel. Palmen en de schrik voor desoriëntatie verhinderden mij me naar de 'goede' kant te verplaatsen. Situatie: hachelijk.

Ik beseft dat zonder zicht, koord, goede kennis van de inwendige structuur van de grot en het feit dat er zich twee minder ervaren duikers vóór mij in een zelfde of ergere toestand bevinden, mijn kansen

om hier uit te komen sterk verminderen. Een stoot adrenaline brengt mij op de drempel van de paniek en verhoogt mijn ademhalingsritme. 'Mijn God. Ik wil nu niet sterfen en zeker hier niet. Die foto aan de boot mag de laatste niet zijn.' Ik sta op het punt om mijn leven als een film te laten afrollen.

In een flits besef ik dat slechts kalme mij uit deze situatie kan redden. In drie teugen lucht kan ik mij dwingen tot een aanvaardbaar ademhalingsritme. De kennis dat trager ademen mij meer tijd zal geven om mij en de anderen hier uit te halen is voldoende om mij lichamelijk te beheersen, maar mijn hersenen werken op volle toeren.

Terwijl rampgedachten mij tergen (wat als er zoals vorige week mijn hoge-drukleiding knalt, er een O-ring springt of...) probeer ik al tastend mijn uitweg te vinden. Op de knieën en de handen tegen boven- en rechterkant vorder ik traag. Af en toe krijg ik iets tegen mijn gezicht. De andere twee volgen dezelfde richting, goed!?

Plots voel ik voor mij een wand. Het einde van een zijtunnel? Een adrenalinestoot. Mijn ademhaling versnelt. Toch slaag ik er in mij niet over te geven aan paniek. Al tastend keer ik eventjes terug langs de linkerkant en voel dan dat ik weer verder kan.

Heel even meen ik door al het stof een lichtschijnsel waar te nemen. In de hoop het einde van de tunnel te zien, doe ik mijn duiklamp uit. Behalve twee bewegende lichtvlekken, merk ik niets bijzonder. Terug mijn licht aan.

Het is ongelofelijk hoe geruststellend de lichtprikkel op je netvlies werken, zelfs al zie je geen steek. Een minuutje verder zie ik het lichter worden. Hallucineer ik of is het einde toch in zicht? Licht uit. De

onheilspellende duisternis wordt lichtjes opgeklaard door een helder wordende achtergrond. De uitgang!

Met mijn licht aan en mij concentrerend op de lichtvlek zwem ik verder. Het stof en de flikkering van het licht doen mij vermoeden dat de andere twee vóór mij zijn. Meters later wordt dit vermoeden bevestigd. In het licht van de ingang vind ik mijn twee collega's terug.

We zijn alle drie verstrikt geraakt in de kabel en het kost ons een vijftal minuten om ons te ontwarren. Na een snelle controle van de luchtreserve en het uitwisselen van een veelzeggende blik vertrekken we richting boot. Tijdens de terugtocht vinden we de grote tunnel op 14 m diep. Inderdaad, deze was op de juiste diepte niet te missen.

Bij het aan boord komen vertellen we de schipper over onze gebeurtenissen. De verstarring van zijn gezicht doet ons vermoeden dat hij meer weet dan hij ons verteld heeft gedurende de briefing. Uit zijn half Spaans, half Frans verhaal kan ik opmaken dat de kabels er vorig jaar gelegd werden door de Guardia Civil op haar zoektocht naar drie onfortuinlijke Poolse duikers.

Maar ploeg A is nog niet terug. Hopelijk zitten die niet meer in de tunnel, want hoe komen zij daar ooit uit zonder kabel en zonder zicht? Als antwoord op mijn vraag hoor ik de stem van de duikleider.

Zoals ik vermoedde waren zij voor ons in de grot gedoken en dit ook in de veronderstelling dat het de grote tunnel was. Ze hebben de kabel tot op het einde gevolgd. Toen de duikleider zich omdraaide om terug te keren vulde de kamer zich met een dichte stofwolk die de zichtbaarheid tot nul herleidde. Tot overmaat van ramp zag hij het

koord afknappen en verdwijnen. De 2^eD van de ploeg had, zo zou achteraf blijken, de kabel doorgesneden omdat hij er een paar keer in verstrikt geraakt was.

Geen zicht, geen koord, bijna geen idee van de route en een buddy zonder lamp. Het enige wat hem restte was zijn mededuiker zijn palm aanreiken. Op die manier was hij zeker dat hij zijn buddy onderweg niet kwijt zou spelen en kon hij op de tast terug keren.

Na het op de tast terugvinden en het doorwriemelen (op één palm) van de smalle schacht, was de stofwolk verdwenen. Ze kwamen uit op een wand. En nu? Links of rechts? Touw was niet meer te zien. Hij koos links. Na enkele minuten, die uren leken en waarin de hersenen op dolle toeren draaiden (Zal deze gang doodlopen? Wat als mijn batterij de geest geeft of het lampje springt? Ben ik niet aan het dromen? Waarom zijn we deze tunnel ingegaan? Wat is er met dat touw gebeurd? Dat kan toch niet dat we hier aan ons einde zullen komen?...), merkte hij het bevrijdend licht van een uitgang.

Later bleek dit een tweede toegang tot de grot te zijn. 's Avonds hebben we bij de door de 2^eD betaalde champagne sterke verhalen verteld. We hadden immers dit hachelijk avontuur overleefd.

DE LESSEN

Een simpele uitleg voor het voorval zou zijn dat, indien de 2^eD de kabel niet overgesneden had, de situatie niet zo uit de hand zou gelopen zijn.

Volgens mij is deze zienswijze te eng, want alhoewel het doorsnijden van de kabel een zware factor is, is een ongeval meestal het resultaat van een ganse reeks oorzaken. Het is voldoende dat er slechts één

van deze oorzaken weggenomen wordt om het ongeval niet te laten plaats hebben.

Ik ben ervan overtuigd dat wij op één stap van een dodelijk incident zaten. Een O-ring die sprong (in een enge ruimte met een plafond boven je is dit niet onwaarschijnlijk), een duiker in paniek, ... was voldoende opdat iemand anders dit verslag zou hebben moeten schrijven.

Een andere simplistische reactie zou zijn om nooit meer in een tunnel (grot) te duiken (stoppen met duiken is een mogelijke reactie van hetzelfde kaliber).

Als ik aan El Dofi, La Vaca, enz. in l'Estartit denk, dan ben ik overtuigd dat er in de populaire duikgebieden een heleboel 'onschuldige' tunnels zijn. Om dezelfde reden is het duiken met zicht op daglicht een mooie theoretische nabeschouwing die je in de praktijk weinig nuttigs oplevert.

Trouwens, ik heb niet de gewoonte om in grotten met kabels te duiken, want door lectuur ken ik de gevaren en beseft ik dat ongetraind grotduiken vraagt om moeilijkheden.

Het was ook niet mijn bedoeling in die grot te duiken, ik zocht alleen de grote tunnel. Temeer, moet ik dan het wrakduiken ook laten?

Alhoewel het mijn bedoeling niet was, beseft ik ten volle dat we te ver in de tunnel zijn gegaan. Als ik de CMAS-reglementering over grotduiken erop nasla, vind ik dat vanwege de smalle doorgang de grot onder Zone 3 wordt geklasseerd.

Dit reglement verplicht niet alleen een speciale uitrusting zoals 2 onafhankelijke flessen, 3 lampen per duiker, ... maar vermeldt ook droogweg dat het "VOOR SPECIALISTEN" is.

Welke lessen moet ik dan uit dit voorval trekken? Hier volgen mijn conclusies, maar ik sta open voor aanvullende commentaar.

Als 4*D zal ik mij niet meer laten leiden door het potentieel mislukken van een duik.

- Ik zal mijn eigen woorden ter harte nemen. Ik vertel mijn mededuikers immers dat, wat er ook gebeurt, ze mijn duik niet kunnen verpesten.

- Het feit dat ik ook maar eventjes onder water ben, is al voldoende voor een goede duik, de rest is extra.

- Mocht er dus onder water iets gebeuren waardoor we naar boven zouden moeten komen (vb. koude, te weinig lood), dan moeten ze niet vrezen om mij dit onmiddellijk te vertellen.

- Ik stel ze op hun gemak door te zeggen dat ik verkies dat ze me zo vroeg mogelijk verwittigen, dan dat ze ons in problemen brengen. Dezelfde redenering volgend, is het voor een duikleider geen schande als hij een niet te missen tunnel niet vindt. Beter te genieten van het moment, dan ten koste van alles iets te willen vinden.

Ik zal in de toekomst ook proberen in mijn briefing plaats te voorzien voor onvoorziene omstandigheden.

- Hoe reageren we indien we iets tegenkomen dat niet verwacht is?

- Ook zal ik aan de briefing en de de-briefing zelf meer zorg en tijd besteden.

De briefing van de schipper, zelfs al is het een duiker en is de duikstek een gekende plaats, zal ik met een korrel zout nemen. Ook zal ik expliciet vragen naar mogelijke gevaren. Dit zal me op populaire plaatsen zeker goed zicht kosten, maar het is het tijdverlies waard.

Mijn paniekgrens ken ik nu en ik heb ze kunnen beheersen. Dit is

een geruststelling voor de toekomst.

De anderen hebben ook, na een initiële opwelling van paniek, hun kalmte kunnen bewaren. Ik meen echter dat de 2*D hun kalmte slechts konden bewaren door zich te concentreren op één zaak: door het volgen van de koord en door het vasthouden van een palm. Dat was zeker niet door hun duikervaring. Daarom heb ik besloten om in de toekomst alle twijfelachtige avonturen achterwege te laten als er 2*D in de ploeg zitten. Een ploeg met beginners zal mij defensiever doen duiken.

Indien mijn budget het toelaat, zal ik een deel van mijn materieel ont-dubbelen. Mijn zoektocht naar een "bi" of een pony-fles wordt er alleen maar door versneld. Ook overweeg ik om steeds een reservelamp mee te nemen, de aanwezigheid van licht werkt immers enorm rustgevend.

Over de aankoop van een "reel" twijfel ik nog. De literatuur over grotduiken meldt immers dat het onkundig omspringen met een reel of kabelrol even gevaarlijk is als duiken zonder. Het gevaar bestaat immers dat je als duiker er zelf in verstrikt geraakt en die ervaring heb ik al gehad. Een cursus grotduiken lijkt me ook aangewezen.

Vanaf nu zal ik ook de verslagen van duikongevallen niet meer lezen met het gevoel van 'Dat overkomt mij niet!' of 'Hoe is het mogelijk?'. Het overkwam me zelf bijna en het is mijn plicht dat het de anderen van mijn duikploeg en mezelf nooit meer overkomt. De voorvallen van anderen dienen om lessen uit te trekken en die toe te passen.

Ik wil nooit meer meemaken dat een mededuiker de duik in zijn logboek eindigt met het woord: "OEF!". ■